

Sygn. akt I ACa 294/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 września 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Irena Ejsmont - Wiszowata (spr.)
Sędziowie	:	SSA Beata Wojtasiak SSO del. Grażyna Wołosowicz
Protokolant	:	Urszula Westfal

po rozpoznaniu w dniu 29 września 2017 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **S. S.**

przeciwko **E. R.**

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 13 lutego 2017 r. sygn. akt I C 874/16

I. **oddala apelację;**

II. **odstępuje od obciążania powódki kosztami instancji odwoławczej;**

III. **nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa Sądowi Okręgowemu w Białymstoku na rzecz adwokata K. G. kwotę 2.700 zł powiększoną o należny podatek VAT tytułem zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu odwoławczym.**

(...)

UZASADNIENIE

Powódka S. S. wniosła o zasądzenie od pozwanej E. R. i J. R. kwoty 200.000 zł tytułem zadośćuczynienia (naprawienia szkody) ewentualnie przyznania jej ziemi o powierzchni 1 ha. W uzasadnieniu nawiązała do uprzednich postępowań sądowych, których przedmiotem było odwołanie darowizny dokonanej na rzecz pozwanych. Wskazała, że z uwagi na

naganne działania pozwanych doznała rozstroju zdrowia i zawału serca. Jako podstawę prawną żądania wskazała art. 444 i 445 k.c.

Pozwani w odpowiedzi na pozew wnieśli o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Podnosili, że powódka nie wykazała zasady żądania, jak też jego wysokości. Wskazywali, że S. S. odwołuje się do uczynionej na ich rzecz w 2008r. darowizny, która mimo toczących się dwukrotnie procesów sądowych nie została odwołana z uwagi na brak rażącej niewdzięczności po stronie pozwanych.

Wyrokiem z dnia 13 lutego 2017r. Sąd Okręgowy w Białymstoku oddalił powództwo w stosunku do pozwanej E. R.; nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa na rzecz adwokata K. G. kwotę 7.200 zł powiększoną o należny podatek od towarów i usług, tytułem wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną z urzędu oraz odstąpił od obciążania pozwanej kosztami zastępstwa procesowego strony przeciwnej.

Orzeczenie powyższe Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych.

Powódka w postępowaniu sygn. akt XIC 10/10 wносиła o zobowiązanie pozwanych do złożenia oświadczenia woli w przedmiocie zwrotu przedmiotu darowizny dokonanej przez nią w dniu 21 stycznia 2008 r. aktem notarialnym Rep. A (...), z uwagi na rażącą niewdzięczność pozwanych. Wskazywała, że jest źle traktowana przez pozwanych oraz, że popadła w niedostatek. Sąd Rejonowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 25 marca 2011 r. oddalił powództwo nie stwierdzając rażącej niewdzięczności pozwanych względem powódki. Sąd Okręgowy w sprawie toczącej się pod sygn. akt II Ca 479/11 oddalił apelację powódki aprobując w całości stanowisko Sądu I instancji.

Również w analogicznej sprawie toczącej się pod sygn. akt XI C 3290/13, Sąd Rejonowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 24 października 2014 r. oddalił powództwo S. S.. Apelację powódki od tego wyroku Sąd Okręgowy w Białymstoku oddalił uznając przedstawiane w niej argumenty dotyczące rażącej niewdzięczności pozwanych za polemikę z orzeczeniem Sądu I instancji.

W toku niniejszego procesu, w dniu (...) zmarł J. R., co skutkowało zawieszeniem wobec niego postępowania na podstawie art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. (postanowienie z dnia 22 listopada 2016 r.). W konsekwencji przedmiotem analizy Sądu w niniejszym postępowaniu pozostawała tylko postawa pozwanej, w kontekście zachowań mających wyrządzić szkodę lub krzywdę powódce.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że bezspornie między stronami przed wszczęciem niniejszego postępowania zawisły uprzednio sprawy zmierzające do odwołania dokonanej na rzecz pozwanych przez powódkę w dniu 21 stycznia 2008 r. aktem notarialnym Rep. (...) (...) przed notariuszem A. H. darowizny w postaci 15/24 udziału w nieruchomościach oznaczonych numerami (...)położonych we wsi C., gmina C., powiat (...), województwo (...), dla których została urządzona księga wieczysta prowadzona przez IX Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Białymstoku nr (...). Wynik spraw, a zatem zachowanie skuteczności dokonanej czynności prawnej na rzecz pozwanych, również nie budził wątpliwości.

Kwestią sporną było zatem, czy powódka wskutek zachowania pozwanej doznała rozstroju zdrowia, a w dalszej konsekwencji czy pozwana powinna zapłacić żadaną przez powódkę sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną szkodę na osobie. Nadto – co wynika z żądania ewentualnego – spornym była zasadność żądania wydania nieruchomości będącej przedmiotem darowizny.

W ocenie Sądu poczynione w niniejszej sprawie ustalenia faktyczne wskazują przede wszystkim na dążenie powódki do zniweczenia skutków dokonanej pozwany darowizny, nadto nie dowodzą zachowań wyrządzających szkodę (krzywdę) powódce. Mając na uwadze powyższe, jak również stanowisko powódki wyrażone na rozprawie w dniu 1 lutego 2007 r., z którego wynikało, że podstawą jej żądania jest przekazanie przez nią majątku umową darowizny w 2008 r., Sąd Okręgowy uznał, że powódka występując z niniejszym powództwem kontynuuje wobec nieskuteczności dotychczas podjętych działań, kroki w kierunku odwołania darowizny, co odbyć się powinno według przepisów o odwołaniu darowizny, a nie drogą dochodzenia zadośćuczynienia. W ocenie Sądu wobec oddalenia jej roszczeń

formułowanych na gruncie przepisów o odwołaniu darowizny powódka w dalszym ciągu poszukuje sposobu powrotu do stanu rzeczy sprzed dokonania darowizny.

Podkreślił, że ciężar dowodu w wykazaniu przesłanek odpowiedzialności adresata roszczeń spoczywał na powódce (art. 6 k.c.), której nie udało się tego uczynić. Skoro powódka przyznała przed Sądem, iż z ust córki (pозwanej) niczego złego nie słyszała, jak i że ze strony córki nie było złego traktowania (k.65), to trudno uznać aby wskazała na konkretne, zawinione zachowania pozwanej. Tym samym brak jest możliwości badania zaistnienia łańcucha przyczynowo-skutkowego między podnoszonym przez powódkę rozstrojem zdrowia a danym zachowaniem pozwanej. Sąd zwrócił również uwagę, że wersja opisu relacji między stronami przedstawiona przez pozwaną różni się od twierdzeń powódki, co jest o tyle znamienne, że powódka, zarzucająca brak zainteresowania nią ze strony pozwanej, na rozprawie w dniu 1 lutego 2017 r. odrzuciła podtrzymaną przez pozwaną propozycję wspólnego zamieszkiwania. Z tych też względów uznał, iż powódka nie wykazała, aby pozwana ponosiła odpowiedzialność za przeżycia fizyczne lub psychiczne powódki.

Sąd nie znalazł również uzasadnienia dla żądania alternatywnego. Wobec skuteczności aktu darowizny brak jest okoliczności, w szczególności na gruncie niniejszego postępowania, do wysuwania roszczenia o wydanie darowanego mienia.

Sąd Okręgowy oddalając powództwo, na podstawie art. 102 k.p.c. nie obciążył powódki kosztami procesu poniesionymi przez pozwaną uznając, że przemawia za tym trudna sytuacja majątkowa i osobista powódki.

Powódka zaskarżyła powyższy wyrok w części, tj. w pkt I zarzucając:

1.naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i wyprowadzenie z zebranego w sprawie materiału dowodowego wniosków niezgodnych z zasadami logiki i doświadczenia życiowego i uznanie, że powódka wskazała jedynie, że ze strony pozwanej niczego złego nie słyszała i że z jej strony nie było złego traktowania, podczas gdy powódka zeznając w charakterze strony na rozprawie w dniu 1 lutego 2017 r. wskazała, że zięć nękał ją „działał w porozumieniu z córką " (k. 65);

- art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. i art. 278 § 1 k.p.c. poprzez niezasadne oddalenie wniosku powódki o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu kardiologii, chorób wewnętrznych oraz psychologii w sytuacji, gdy dowód ten dotyczył okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a okoliczności sporne nie zostały dostatecznie wyjaśnione;

- art. 328 § 2 k.p.c. poprzez zaniechanie wyjaśnienia podstawy odmowy uwzględnienia wniosku powódki o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych sądowych z zakresu kardiologii, chorób wewnętrznych oraz psychologii;

2. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego polegającą na przyjęciu, że brak jest możliwości badania zaistnienia łańcucha przyczynowo-skutkowego między podnoszonym przez powódkę rozstrojem zdrowia, a zachowaniem pozwanej w sytuacji, gdy powódka na rozprawie wyraźnie wskazała, że pozwany J. R. nękał ją działał w porozumieniu z pozwaną E. R., które to zachowania w ocenie powódki doprowadziły powstania szkody na jej osobie.

Wskazując na powyższe zarzuty wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od E. R. na rzecz S. S. kwoty 200. 000 złotych; zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych, za obie instancje, zasądzenie na rzecz pełnomocnika powódki kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu, nieopłaconych w całości, ani w części, za postępowanie przed Sądem II instancji ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz pozostawienie temu Sądowi rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów instancji odwoławczej.

Pozwana w odpowiedzi na apelację powódki wniosła o jej oddalenie oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu odwoławczym według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny aprobuje i uznaje za własne. Sąd pierwszej instancji wywiódł także z analizy zgromadzonego materiału dowodowego właściwe wnioski nie naruszając przy tym dyspozycji art. 233 § 1 k.p.c. oraz innych wskazanych w apelacji przepisów prawa procesowego (art. 217§ 1 k.p.c. w z art. 227k.p.c. i art. 278 §1 k.p.c., art. 328§2 k.p.c.), ani też zarzutu wskazującego na sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego.

Chybiony jest też zarzut naruszenia art. 328§2 k.p.c., gdyż konstrukcja uzasadnienia wyroku odzwierciedla i ujawnia w dostatecznym stopniu tok procesu myślowego i decyzyjnego Sądu, którego wynikiem jest treść zaskarżonego orzeczenia i pozwala na kontrolę tego procesu przez Sąd Apelacyjny. Zawiera ono bowiem ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Zarzut wadliwego sporządzenia uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia może zaś być skutecznie postawiony jedynie wówczas, gdy z powodu braku w uzasadnieniu elementów wymienionych w art. 328 § 2 k.p.c. zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli instancyjnej. Z taką sytuacją nie mamy jednak do czynienia w niniejszej sprawie.

Pozostając w kręgu zarzutów naruszenia prawa procesowego stwierdzić należy, że nie jest zasadny również zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., a więc normy zakreślającej Sądowi granice oceny zebranego materiału dowodowego. Dla skuteczności tego zarzutu nie wystarcza stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącej odpowiada rzeczywistości. Konieczne jest tu wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie sądu w tym zakresie. W szczególności powódka powinna wskazać, jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie im je przyznając (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2001 roku, IV CKN 970/00, LEX nr 52753). Jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i musi się ostać, choćby w równym stopniu - na podstawie tego materiału dowodowego - można było wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo - wbrew zasadom doświadczenia życiowego - nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 roku, II CKN 817/00, LEX nr 56906). Zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów wyrażoną w przepisie art. 233 § 1 k.p.c., sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie "wszechstronnego rozważenia zebranego materiału" (a zatem, jak podkreśla się w orzecznictwie, z uwzględnieniem wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu, jak również wszelkich okoliczności towarzyszących przeprowadzaniu poszczególnych dowodów i mających znaczenie dla oceny ich mocy i wiarygodności). Ramy swobodnej oceny dowodów muszą być zakreślone wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego, regułami logicznego myślenia oraz pewnego poziomu świadomości prawnej, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność odnosi je do pozostałego materiału dowodowego.

Oceniając poprawność rozumowania Sądu Okręgowego według wskazanych powyżej kryteriów Sąd Apelacyjny nie znalazł przesłanek, mogących stanowić asumpt do stwierdzenia, iż ocena materiału dowodowego dokonana przez Sąd Okręgowy jest nieprawidłowa. Racjonalne argumenty przemawiające za takim twierdzeniem nie zostały też przytoczone w apelacji. Podnosząc zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. skarżąca ograniczyła się jedynie do ogólnikowego stwierdzenia jakoby Sąd I instancji odmówił nadania waloru wiarygodności zeznaniom powódki

złożonym na rozprawie w dniu 1 lutego 2017r., w których wskazywała, że „zięć nękał ją działał w porozumieniu z córką” (e-protokół (...):16:41). Tymczasem Sąd Okręgowy w istocie nie przeprowadził takiego dowodu, gdyż powódka została wysłuchana jedynie informacyjnie, nie zaś w charakterze strony, a nadto twierdzenia te pozostają w sprzeczności z wyjaśnieniami, w których wskazywała wprost, że „córka z zięciem nigdy mnie nie napadli i nie pobili” oraz „że ze strony córki nie było złego traktowania” (e-protokół od 00:16:41 do 00:21:39). Podkreślić również należy, że sama powódka nie wskazywała jakie to zachowania pozwanej doprowadziły do powstania szkody na osobie powódki. Reasumując stwierdzić należy, że prawidłowo dokonana przez przyzmat art. 233§ 1 k.p.c. ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego nie dawała podstaw do przyjęcia odpowiedzialności pozwanej za spowodowany u powódki rozstrój zdrowia.

Tymczasem odpowiedzialność pozwanej kształtuje się na zasadzie winy i mając na uwadze treść art. 444 i 445 k.c. w zw. z art. 415 k.c. k.c. zachodzi tylko wówczas, gdy spełnione są wszystkie przesłanki tej odpowiedzialności deliktowej, a mianowicie: wyrządzenie szkody, zawinione działanie lub zaniechanie oraz normalny związek przyczynowy pomiędzy tym działaniem lub zaniechaniem a wyrządzoną szkodą, przy czym stosownie do art. 6 k.c. również w zakresie udowodnienia winy ciężar dowodu spoczywa na poszkodowanym. Dla przypisania zatem E. R. odpowiedzialności cywilnoprawnej wobec powódki, a w konsekwencji uwzględnienia dochodzonego w niniejszej sprawie żądania skarżąca powinna była, stosownie do art. 6 k.c. udowodnić naganne, zawinione zachowania córki wobec powódki jak również adekwatny, w rozumieniu art. 361 k.c., związek przyczynowy pomiędzy takim zachowaniem a rozstrojem zdrowia doznany przez nią. W przedmiotowej sprawie apelująca na udowodnienie zgłoszonego roszczenia oprócz własnych gołosłownych twierdzeń, nie wskazała żadnych dowodów, które by popierały jej twierdzenia i z których wynikałoby, iż to naganne zachowania pozwanej doprowadziły do powstania szkody na jej osobie. E. R. zaprzeczyła twierdzeniom powódki, zatem powinna ona wszystkimi dostępnymi środkami dowodowymi wykazać ich prawdziwość, któremu to obowiązki w niniejszej sprawie nie sprostowała.

W konsekwencji bezzasadny okazał się również zarzut naruszenia art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. i art. 278 § 1 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku powódki o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych sądowych z zakresu kardiologii, chorób wewnętrznych oraz psychologii zmierzających do ustalenia czy u powódki doszło do rozstroju zdrowia i czy był on następstwem działań pozwanej. Zgodnie z art. 227 k.p.c. przedmiotem dowodu mogą być wyłącznie fakty mające istotne znaczenie w świetle podstawy faktycznej i prawnej sprawy. Przepis ten ma zastosowanie przed podjęciem rozstrzygnięć dowodowych i uprawnia sąd do selekcji zgłoszonych dowodów, jako skutek przeprowadzonej oceny istotności okoliczności faktycznych, których wykazaniu dowody te mają służyć. Do naruszenia omawianego artykułu dochodzi więc wówczas, gdy sąd odmówił przeprowadzenia dowodu na fakty mające istotne znaczenie w sprawie błędnie uznając, że nie mają one takiego charakteru.

W związku z tym zwrócić należy uwagę, że Sąd Okręgowy oddalając omawiany wniosek dowodowy słusznie uznał jego przeprowadzenie za zbędne w świetle żądań powódki i stanu faktycznego sprawy. Ze stanowiskiem tym należało się zgodzić, zwłaszcza, że skarżąca nie wykazała jakiegokolwiek innej przesłanki świadczącej o możliwości powstania rozstroju zdrowia powódki w związku z działaniami pozwanej. Przeprowadzenie więc tych dowodów służyłoby jedynie zbędnemu przedłużeniu procesu oraz powstaniu dodatkowych kosztów, nie zaś do rozstrzygnięcia istoty sporu. Z tego też względu, na podstawie art. 381 k.p.c. Sąd Apelacyjny także oddalił zgłoszony w apelacji wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych sądowych na te wspomniane okoliczności.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny oddalił apelację powódki na mocy art. 385 k.p.c. Jednocześnie, dzieląc rozstrzygnięcie Sądu I instancji o odstąpieniu od obciążenia S. S. kosztami zastępstwa procesowego strony przeciwnej uznał, że istnieją podstawy do zastosowania art. 102 k.p.c. także w odniesieniu do kosztów postępowania apelacyjnego.

Z uwagi na fakt, że powódka w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym była reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika z urzędu to istniały podstawy by przyznać pełnomocnikowi stosowne wynagrodzenie za udzieloną pomoc prawną w wysokości 2.700 złotych, powiększone o należny podatek VAT na mocy § 8 pkt.6 w zw. z §16ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa

kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu(Dz.U.2016.1714 z dnia 18 października 2016 r.).

(...)